EVROPSKÝ PARLAMENT

VÝBOR PRO OBČANSKÉ SVOBODY, SPRAVEDLNOST A VNITŘNÍ VĚCI

ve spolupráci s

VÝBOREM PRO ZAMĚSTNANOST A SOCIÁLNÍ VĚCI
VÝBOREM PRO PRÁVA ŽEN A ROVNOST POHLAVÍ
VÝBOREM PRO ÚSTAVNÍ ZÁLEŽITOSTI
VÝBOREM PRO ZAHRANIČNÍ VĚCI
PODVÝBOREM PRO LIDSKÁ PRÁVA

a za účasti poslanců národních parlamentů

Pondělí 25. dubna 2005 od 15:00 do 18:30
Úterý 26. dubna 2005 od 9:00 do 12:30
Rue Wiertz, 60 – Brusel
budova Paul-Henri Spaak, místnost PHS 3C50

Návrh programu

Seminář pro veřejnost

Podpora politiky EU v oblasti základních práv od slov k činům aneb jak učinit práva skutečnými?

I. Cíl

Cílem tohoto semináře je, v kontextu dvou zpráv, jež v současnosti zvažuje Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci – zprávy paní Kingy Gálové o „podpoře a ochraně základních práv: úloha národních a evropských institucí, včetně Agentury pro základní práva“ a zprávy pana Clauda Moraese o „ochraně menšin a protidiskriminační politice v rozšířené Evropě“ – získat přehled o současných evropských a národních politikách a metodách v oblasti základních práv, v otázkách týkajících se protidiskriminace a menšin a projednat další vývoj v této oblasti. Seminář by měl být pouze výchozím bodem k dalším diskusím ve výše zmíněných oblastech[1].

[1] Vzhledem k tomu, že doba pro jednotlivé příspěvky je omezena na 10 minut, mohou řečníci, kteří si přejí doplnit své projevy, toto doplnění odevzdat předem v písemné formě (nejlépe v angličtině nebo ve francouzštině) sekretariátu. Tento dokument bude pak v průběhu semináře rozdán posluchačům.

II. Úvod

Ochrana lidských práv a základních svobod je dlouhodobým závazkem Unie, jak od 70. let potvrzuje precedenční právo Evropského soudního dvora. Od 1. května 1999 je navíc ochrana základních práv Amsterodamskou smlouvou prohlášena za zakládající zásadu Evropské unie, předběžnou podmínku pro státy, které si přejí vstoupit do Evropské unie, a trvalou podmínku k udržení plných rozhodovacích pravomocí v Radě (články 6 a 7 Smlouvy o EU)[1].

EU také hraje významnou úlohu v řešení problému diskriminace a v podporování rovných příležitostí. Během uplynulých 30 let pomohl vývoj právních předpisů, politiky a precedenčního práva ES napadnout sexuální diskriminaci a podpořit rovnost pohlaví. Po zavedení článku 13 do Smlouvy o ES byl pak tento právní rámec rozšířen tak, aby zakazoval diskriminaci na základě rasového nebo etnického původu, náboženství či víry, tělesného postižení, věku a sexuální orientace. Rozšíření EU, zejména pokud přihlédneme k novému politickému kontextu týkajícího se menšin, zesiluje potřebu rozhodujícího kroku k řešení diskriminace. Jakmile bude ratifikována Ústavní smlouva, bude posílena schopnost EU jednat v těchto oblastech.

Amsterodamská smlouva nejen nastínila novou evropskou dimenzi základních práv, ale poskytla také evropským orgánům solidní právní základ k vydávání zákonů pro posílní evropského občanství a pro rozvíjení Unie jako prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Z politického a legislativního hlediska to byla koperníkovská revoluce, která měla přímý vliv na základní práva, jak tomu je, když má evropský zákonodárce přijmout závazná nařízení zabývající se právem na azyl, ochranu dat, spravedlivý soudní proces, sociální integraci, přístup k institucionálním textům[2].

Tohoto cíle nelze dosáhnout, pokud nebudou jasněji definována základní práva, která mají být chráněna. Bylo proto nezbytné tato práva více zviditelnit a zjednodušit institucionální a právní rámec samotné Evropské unie. Toho bylo dosaženo přijetím Evropské Charty a jejím začleněním do Ústavní smlouvy, která nyní prochází procesem ratifikace v členských státech. Tento vývoj bude podstatným krokem kupředu ve vztazích mezi:

- *Unií a jejími občany (neboť se nyní mohou snadněji odvolávat na tato práva u soudů a prokázat, že orgány EU tato práva respektují a podporují);*
- *soudní a zákonodárnou mocí EU (neboť zákonodárný sbor nyní jasněji vidí cíle a omezení svých povinností a pravomocí);*
- *EU a jejími členskými státy (neboť způsob, kterým mohou být jednotlivá základní práva chráněna a podporována na národní a evropské úrovni, je průhlednější);*
- *EU a Radou Evropy (zejména ve světle přistoupení EU k Evropské chartě lidských práv a základních svobod – ECHR) a OSN.*

Podle Evropské rady „začlenění Charty základních práv do Ústavní smlouvy a budoucí přistoupení EU k Evropské chartě lidských práv a základních svobod (ECHR) ve skutečnosti

[1] ve znění pozměněném Amsterodamskou smlouvou, která kodifikovala judikaturu ESD od věci C-29/69 „Stauder“ ze dne 12. listopadu 1969; rec. 419 v C-11/70 „Internationale Handelsgesellshaft“, Rec. 1125, C-4/73 „Nold“ ze dne 14. května 1974, rec. 491, C-44/79 „Hauer“ rec. s. 3727 a C-5/88 „Wachhauf“ ze dne 13. července 1989

[2] Jednoduše lze říct, že po desítky let bylo problémem evropského zákonodárce vyhnout se přijetí nařízení, která by mohla neplánovaně porušit základní práva, a tak se více pozornosti soustředilo na to, aby nedošlo k „negativním účinkům“, než na výběr specifického určení; když se však nyní podporování základních práv stalo hlavním cílem (nebo alespoň převládajícím konceptem veškeré legislativní práce), způsob vydávání zákonů se podstatně změnil.

vytvoří právní závazek Unie zajistit, aby byla základní práva aktivně podporována ve všech oblastech politiky".

Takový závazek Evropského parlamentu již ve skutečnosti existuje ve sférách, kde již stávající smlouvy poskytují právní základ[1].

III. Otázky

S patřičným ohledem na toto institucionální a právní pozadí a na mezinárodní kontext po 11. září a 11. březnu by tento seminář mohl pomoci Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci zodpovědět tyto čtyři otázky:

1/ Jak lépe ***ochraňovat*** *základní práva (otázka bude zahrnovat):*

- *kontrolu respektování obecných zásad a základních práv EU členskými státy (čl. 6 odst. 1 a článek 7 Smlouvy o EU a budoucí články 1–2 Ústavní smlouvy),*

- *posilování součinnosti evropských (zahrnujících také Radu Evropy) a národních úrovní tak, aby mohl být navržen nový evropský právní řád,*

- *potřebu poskytnout občanům více možností jak se bránit (národní a evropští veřejní ochránci práv, právo přístupu k soudcům ES, nediskriminace, ...)?*

2/ Jak lépe ***podporovat*** *základní práva prostřednictvím cílenějšího používání zákonodárné pravomoci Unie a Společenství?*

3/ Jak nejlépe ***zlepšit informovanost*** *o základních právech a vytvořit kulturu základních práv uvnitř a vně Evropské unie?*

4/ Nemohla by po přezkoumání důsledků těchto tří náročných úkolů Evropské unie hrát užitečnou roli ***Evropská agentura*** *pro základní práva a proti diskriminaci? Jaké jsou základní požadavky na takovou agenturu a jaká jsou kritéria, kterým by měla vyhovět, aby řádně plnila své poslání?*

Žádáme řečníky, aby svá vystoupení sestavili dle (alespoň jedné z) těchto linií a aby zodpověděli konkrétní otázky na každém z panelů, jak je uvedeno níže.

* * *

[1] Přestože je třeba připomenout, že podle stanoviska Soudního dvora 2/94 ([1]) (přijatého před vstupem Amsterodamské smlouvy v platnost) *„...žádné ustanovení Smlouvy o ES neuděluje orgánům Společenství obecně pravomoc stanovovat pravidla v oblasti lidských práv,".*
a) Toto prohlášení musí být chápáno v tom smyslu, že taková pravomoc může existovat, pokud existuje specifický právní základ (např. azylová politika, transparentnost, diskriminace, ochrana údajů, ...) a že v takových případech může Unie/Společenství definovat své vlastní normy.
b) Toto stanovisko navíc nebrání Unii v přijímání právních předpisů zaměřených na lidská práva.

Pondělí 25. dubna 2005 od 15:00 do 18:30

15:00 – 15:05 Zahájení semináře – **pan Jean–Marie CAVADA**, předseda Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

15:05 – 15:10 Úvodní poznámky – **pan Ottaviano DEL TURCO**, předseda Výboru pro zaměstnanost a sociální věci

Zasedání I
Ochrana lidských práv na národní a evropské úrovni: menšiny a opatření proti diskriminaci

EU má jeden z nejvyspělejších právních rámců na světě, pokud jde o řešení problému diskriminace na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženství či víry, tělesného postižení, věku a sexuální orientace. Tato pravidla však ještě nebyla plně převedena do vnitrostátních právních předpisů. Jsou také ještě třeba další kroky, které by zajistily, aby si lidé byli vědomi svých práv na ochranu proti diskriminaci a aby byli schopni se jich domáhat.

Stále ještě neexistuje definice Společenství ohledně toho, kdo má být pokládán za příslušníka menšiny a tento pojem zdaleka není harmonizován, dokonce ani na úrovni Organizace spojených národů nebo Rady Evropy[1]*. Otázky menšin obecně nebyly na předním místě programu Unie, nyní se jim však musí věnovat více pozornosti, aby byla posílena účinnost opatření, která v této oblasti učinily orgány veřejné moci.*

Je zapotřebí integrovaný přístup k rovnosti a nediskriminaci a zařazení těchto pojmů do příslušných politik EU. Cílem je zajistit, aby se členské státy účinným a přiměřeným způsobem zabývaly zvyšující se rozmanitostí svých společností, pokud jde o etnický původ, náboženství, věk, tělesné postižení nebo sexuální orientaci. Evropská komise má klíčovou roli z hlediska podporování celkového programu politik a kontroly a podpory převádění protidiskriminačního práva ES. Budoucí Agentura pro základní práva může k tomuto procesu také přispět, především zjednodušením sběru dat, výměnou správných postupů a spojením s občanskou společností.

Panely by se mohly zaměřit na tyto otázky:

1. Evropské protidiskriminační politiky

Jak bojovat proti diskriminaci týkající se rasového a etnického původu, sexuální orientace, náboženství, tělesného postižení a věku? Jaká je situace romského společenství, nových a usazených přistěhovalců, usazených společenství národnostních menšin přistěhovaleckého původu, různých etnických a národnostních menšin, které žijí na území členských států? Jaké

[1] Podle Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin (FCNM) Rady Evropy je na členských státech, aby vymezily, co znamenají menšiny (výsadní právo uznané Rámcovou úmluvou o ochraně národnostních menšin, v jehož důsledku jsou společenství Romů v některých zemích uznávána jako národnostní menšina, v jiných však ne).

kroky jsou potřebné k tomu, aby bylo zajištěno úplné provedení a prosazování protidiskriminačních právních předpisů ES? Je třeba podniknout další kroky k doplnění stávajícího právního rámce? Jak lze hledisko nediskriminace a rovnosti začlenit do všech příslušných politik EU? Jaká legislativní opatření by měla být přijata před vstupem Ústavní smlouvy v platnost? Jaká finanční opatření by mohla být navržena? Je možné lépe koordinovat úlohu strukturálních fondů, Fondu soudržnosti, Evropského sociálního fondu a iniciativu Společenství EQUAL tak, aby pronikly k potřebným skupinám?

15:10 – 15:55 Vystoupení:

- **pan Vladimír ŠPIDLA**, komisař pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti

- **pan Asbjorn EIDE**, předseda poradního výboru Rady Evropy pro Rámcovou úmluvu o ochraně národnostních menšin, bývalý předseda pracovní skupiny OSN pro menšiny

- **paní Beate WINKLEROVÁ**, ředitelka Evropského střediska pro monitorování rasismu a xenofobie (EUMC)

15:55 – 16:10 *Výměna názorů*

2. Národní zkušenosti v některých členských státech: zlepšování informovanosti, sběr dat, monitorování, výměna zkušeností a osvědčených postupů

Jak najít rovnováhu mezi integrací a podporováním rozmanitosti? Jaké jsou nedostatky v reakcích členských států na opatření vycházející z článku 13 Smlouvy o ES? Co mohou národní orgány, orgány pro rovnost, organizace občanských společností a sociální partneři ještě udělat, aby podpořili nediskriminaci a rozmanitost? Jaká prováděcí opatření a mechanismy zpětné vazby mohou být navrženy? Je sběr dat důležitým nástrojem k rozvíjení účinných politik na podporu rovnosti a řešení problému diskriminace? Měla by EU zintenzívnit spolupráci s národními orgány a dalšími zainteresovanými stranami? Jaká je v této oblasti úloha regionálních orgánů? Pomáhá zásada subsidiarity jako nejlepší způsob zapojení menšin do rozhodovacího procesu? Je samospráva správnou odpovědí na sporné otázky vyvolané menšinovými společenstvími?

16:10 – 16:40 Vystoupení:

- **pan Joël THORAVAL**, předseda francouzského Celostátního poradního výboru pro otázky lidských práv

- **paní Jana KVIEČINSKÁ**, generální ředitelka Úřadu vlády Slovenské republiky

- **pan Wouter NACHTERGAELE**, člen belgického Národního kontaktního místa pro otázky rasismu a xenofobie

16.40 - 17.10 Výměna názorů

3. Názory občanské společnosti na uplatňování protidiskriminačích politik

Jakým způsobem mohou regionální orgány, orgány pro rovnost a organizace občanských společností lépe koordinovat své úsilí se sociálními partnery? Jaká je úloha budoucí Agentury pro základní práva? Je strategie boje proti diskriminaci s pomocí strukturálních fondů, Fondu soudržnosti, Evropského sociálního fondu a iniciativy Společenství EQUAL účinná? Nebylo by pro nevládní organizace představující různorodé zájmy obsažené v článku 13 Smlouvy o EU jednodušší využívat těchto fondů?

17:10 – 17:50 Vystoupení:

- **pan Andrzej MIRGA**, předseda Skupiny odborníků na otázky Romů a kočovníků v rámci Rady Evropy, předseda Romského poradního výboru projektu o etnických vztazích (PER)

- **paní Anne-Sophie PARENTOVÁ**, předsedkyně Platformy evropských nevládních organizací v sociální oblasti

- **pan Andre WILKENS**, ředitel Institutu pro otevřenou společnost – Brusel

- **paní Catelene PASSCHIEROVÁ**, zvolená konfederální tajemnice Evropské konfederace odborových svazů (EKOS)

17:50 – 18:25 Výměna názorů

18:25 – 18:30 *Závěr zpravodaje*
pan Claude MORAES, člen Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

Úterý 26. dubna 2005 od 9:00 do 12:30

Zasedání II
Základní práva a otázky bezpečnosti:
Priority rozhodovacích orgánů EU před Ústavou

09.00 Zahájení zasedání – **pan Jean–Marie CAVADA,** předseda Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

09.05 Úvodní poznámky – **pan Jo LEINEN**, předseda Výboru pro ústavní záležitosti a **paní Hélène FLAUTREOVÉ**, předsedkyně podvýboru pro lidská práva

09.15 **pan Franco FRATTINI,** místopředseda Evropské komise

1. **Základní práva a otázky bezpečnosti: jak dosáhnout rovnováhy?**

Evropská unie je součástí mezinárodního právního řádu a měla by vzít plně v úvahu úspěchy OSN a Rady Evropy v oblasti ochrany a podpory lidských práv. Mìla by být zejména zajištìna výmìna informací a dat a smysluplná spolupráce mezi budoucí Agenturou pro základní práva Evropské unie a Radou Evropy. Je nanejvýš důležité, aby byl vypracován funkční model spolupráce a aby bylo vytvořeno spojení mezi těmito dvěma orgány.

Od 11. září se však obecný kontext politik v oblasti lidských práv změnil. Již nemusí stačit zajištění právní jistoty a soudržnosti v oblasti ochrany základních práv v celé Evropě, zejména v rámci Rady Evropy a orgánů OSN.

Jaká ponaučení bychom si měli vzít z tohoto nedávného vývoje a z politik zaměřených proti terorismu na mezinárodní a národní úrovni a na úrovni Evropské unie? Jak dosáhnout – a docílit udržení – správné rovnováhy mezi požadavky na bezpečnost a ochranou základních práv? Jaká je v tomto kontextu role Agentury EU?

9:25 – 10:05 Vystoupení:

- **pan Alvaro GIL ROBLES**, Vysoký komisař Rady Evropy pro lidská práva
- **pan Dick OOSTING**, Amnesty international
- **pan Antoine MADELIN**, Mezinárodní federace pro lidská práva (FIDH)
- **pan Tony BUNYAN**, redaktor věstníku Statewatch

10:05 – 10:30 Výměna názorů

2. Ochrana základních práv: jak zajistit dialog mezi evropskými a národními soudci?

Začlenění Charty základních práv do Ústavní smlouvy a budoucí přistoupení EU k Evropské chartě lidských práv a základních svobod (ECHR) s sebou nesou podstatné institucionální a ústavní změny a významně zvýší právní závazek Unie zajistit aktivní podporu základních práv ve všech oblastech politik EU.

Na základě platných Smluv by Společenství a Unie měly vydávat zákony v oblastech, které zajímají jak evropské, tak národní soudní dvory (případ evropského zatykače, zkoumaný několika ústavními soudními dvory, je toho jen nejnovějším příkladem). Předtím než vstoupí v platnost Ústavní smlouva, by tedy bylo žádoucí zjednodušit dialog mezi národními a evropskými soudními dvory a mezi soudními dvory a zákonodárci, aby pokud možno nedocházelo k odlišným výkladům. Je také zapotřebí podprovat rozvíjení a postupný vývoj společné právní kultury ve věci ochrany základních práv.
V případě Evropského parlamentu by tento vývoj mohl být usnadněn především posílením styků mezi ústavními soudními dvory a dále pak zrušením nynějších omezení pravomocí v oblasti prejudičních interpretací Lucemburského soudního dvora v oblasti politik spadajících do působnosti prostoru svobody, bezpečnosti a práva (PSBP) (článek 35 Smlouvy o EU a článek 68 Smlouvy o ES).

Jaké jsou názory hlavních účastníků, nejvyšších evropských soudů, na tuto novou perspektivu, výhody, ale také možné rozpory mezi těmito dvěma evropskými právními systémy? Mohou evropští občané po tomto vývoji očekávat lepší ochranu svých práv? Jak dosáhnout – a docílit udržení – správné rovnováhy mezi požadavky na bezpečnost a ochranou základních práv?

10:30 – 11:10 Vystoupení:

- **pan Vassilios SKOURIS**, předseda Soudního dvora Evropských společenství

- **pan Luzius WILDHABER**, předseda Evropského soudu pro lidská práva

- **pan Guy CANIVET**, předseda kasačního soudu (Francie), předseda skupiny předsedů nejvyšších soudů v Evropské unii

- **pan Valerio ONIDA**, bývalý předseda italského ústavního soudu

11:10 – 11:40 Výměna názorů

*
* *

Závěrečné zasedání:
Úkoly a závazky evropského zákonodárce

Podpora základních práv vyžaduje strukturovaný přístup k těmto novým souvislostem; ještě je třeba vyjádřit k nim jasné politické úsilí. Tuto úlohu pravděpodobně převezme Komise v rámci skupiny komisařů zabývajících se základními právy, opatřeními proti diskriminaci a rovnými příležitostmi, kterou vede předseda Barroso. Nicméně je nanejvýš důležité, aby také Evropská rada a Parlament vypracovaly pro tuto oblast hlavní směry. Agentura bude jednou ze součástí tohoto nového evropského mechanismu základních práv. K čemu jsou jednotlivé orgány ochotny se zavázat?

11.40 **pan Josep BORRELL FONTELLES**, předseda Evropského parlamentu

11.55 **pan Jean ASSELBORN**, úřadující předseda Rady pro obecné záležitosti (bude potvrzeno)

12.10 **pan José Manuel BARROSO**, předseda Evropské komise

12.25 Závěry zpravodajky, **paní Kingy GÁLOVÉ**, členky Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci.

Odkazy

- *webová stránka semináře*
  (http://www.europarl.eu.int/comparl/libe/elsj/events/hearings/20050425/default_en.htm)
-

- *Návrh zprávy paní Kingy Gálové o podpoře a ochraně základních práv: úloha národních a evropských institucí, včetně Agentury pro základní práva*
  (http://www.europarl.ep.ec/meetdocs/2004_2009/documents/PR/558/558630/558630en.pdf)

- *Návrh zprávy pana Clauda Moraese o ochraně menšin a protidiskriminační politice v rozšířené Evropě*
  (http://www.europarl.eu.int/meetdocs/2004_2009/documents/PR/558/558192/558192en.pdf)

- *Ústavní smlouva*
  (http://europa.eu.int/constitution/index_en.htm)

- *Konzultace realizovaná Evropskou komisí ohledně vytvoření Agentury pro základní práva (KOM(2004)693 konečné znění)*
  http://www.europa.eu.int/comm/justice_home/news/consulting_public/fundamental_rights_agency/index_en.htm

- Směrnice Rady *2000/43/ES* ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ
  (http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/pdf/legisln/2000_43_en.pdf)

- *Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se zavádí obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání*
  (http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/pdf/legisln/2000_78_en.pdf)

- *Zelená kniha o rovnosti a nediskriminaci v rozšířené Evropě (http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/policy/aneval/green_en.htm)*

PŘÍLOHA

Sekretariát semináře	Telefon	Adresa	E-mail
Emilio DE CAPITANI **vedoucí oddělení**	**32.2.284.35.08**	**Evropský parlament** **Rue Belliard 89** **RMA 1J 032** **1047 Brusel**	**ip-libe@europarl.eu.int**
Antoine CAHEN **referent**	**32.2.284.06.60**	**Evropský parlament** **Rue Belliard 89** **RMA 1J 014** **1047 Brusel**	
Martina SUDOVÁ **referentka**	**32.2.2843.14.76**	**Evropský parlament** **Rue Belliard 89** **RMA 1J 040** **1047 Brusel**	
Ryszard DE GROOT **asistent**	**32.2.284.07.95**	**Evropský parlament** **Rue Belliard 89** **RMA 01J036** **1047 Brusel**	
Béatrice OLLIEROVÁ **sekretářka**	**32.2.284.25.81**	**Evropský parlament** **Rue Belliard 89** **RMA 01J006** **1047 Brusel**	

Důležité upozornění pro zájemce o účast na semináři

Seminář je přístupný pro veřejnost. Z bezpečnostních důvodů však musí účastníci, kteří nejsou držiteli průkazu povolujícího vstup do Evropského parlamentu, tento průkaz získat předem. Žádáme zájemce o toto povolení ke vstupu, aby se obrátili na sekretariát semináře do 20. dubna 2005.